

insultat Hugo Victorinus : « Sed dicit : Ego dico peccatum meum, sed Deo, non homini. Scripturam sequor; illa enim mihi dicit ut Deo confitear peccatum meum. Non me ad hominem mitti, in quo salus non est; sed illic trahit confessionem, unde promittit remissionem : Dixi, confiteor adversum me injustitiam meam Domine, et tu remisisti. Quid facit homo? Audi quid facit. Nonne ille homo, qui dixit : Fili, remittuntur tibi peccata tua? Et verum est quod ille homo fuit qui dixit hoc; propterea qui illum hominem esse viderunt, Deum autem non cognoverunt, murmuraverunt inter se dicentes : Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Sciebant enim quod peccata dimittere Dei erat, sed nesciebant, quia quod Dei erat, homo a Deo acceperat. » Sacerdos locum sustinet Dei, homini suam Christus delegavit potestatem, homini Salvator consignavit claves. Audite quo B. Petrus Damianus præconio exallat Apostolum Petrum : « Judicat Petrus et Petri judicia confirmat : Omnipotens, et est in manu Petri manus Altissimi. »

b. — Praclare scribit D. Augustinus, *lib. de vera et falsa poenit.* : « Præcipit Dominus mundatis, ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens corporali presentia confitenda peccata. Dixit enim : Ora monstra; et omnes, non unus pro omnibus, ut qui per vos peccatis, per vos erubescatis; erubescencia enim partem habet remissionis. » Mandat Dominus, ut omnes se ostendant Sacerdotibus, non unus pro omnibus; per hos autem mysticos Sacerdotes voluit Dominus significare, peccatores in lege nova debere adire Sacerdotes, ut per declarationem spiritualis lepræ peccati erubescerent, aliquo modo cooperentur ad satisfactionem. Innocentius tertius in quodam de sancta Maria Magdalena habito sermone, ipsam licentiosissimæ et coram universa Jerusalem scandolose admodum vitæ, per ruborem et verecundiam satisfacisse astruit, inquit : « Notabili satisfacit pudore. » Id quod S. Augustinus in illa, quæ in ejus festo legitur homilia pluribus expressit, dum ait : « Vidistis mulierem in civitate famosam, mala utique fama, quia erat peccatrix, non invitatum irruisse convivio, ubi suus medicus recumbebat et quævisse pia impudentia sanitatem; irruens quasi importuna convivio, opportuna beneficio. » Neque id cupiam videatur mirum, quia ut S. Gregorius, *Hom. xxxv in Evang.*, resolvit : « Quæ semetipsam graviter erubescere intus, nihil esse credidit, quod verè cundaretur foris. » Unico in momento ad sanctitatis pertigit fastigium, quæ prima veritate teste, dilexit multum; ideoque S. Chrysologus, *Serm. xxv*, ait : « Conspicimus non solum caruisse peccatis, sed ad totum sanctitatis verticem pervenisse. »

c. — Dominus ait : *He, ostendite vos Sacerdotibus*, quasi dixisset : Absque horrore manifesta lepram

tuam Sacerdoti, hoc enim tuum est remedium. Necessitas accedas; cum enim te non puduerit committere, nec pudeat illud confiteri; detestabiles enim sunt, quotquot a confessione abhorrent, in eoque frequenter applicando sibi remedio, virtutem negligentes. Ut autem inditam remedium hoc aspernantium insaniam cognoscatis evidentiis, sequentem accipite similitudinem. Quidam criminis læsæ majestatis reus, per justitiam ad furcam condemnatus fuit; at rex misericordia motus, indulgit, ut reum secretissime crimen confiteretur alicui ministrorum, ex tota gratiæ signatura ad placitum eligendo, qui ejus confessionem sub strictissimo et inviolabili secreto exciperet, nulli unquam mortali manifestandam; si feceris, ait rex, totum tibi remittam, omnia tua bona fisco addicta tibi restituiam, imo majora et maximos tibi conferam honores, teque mei declarabo participem regni. Nonne vos stultissimum hunc esse, omnes uno ore clamaretis, si rarissimam miser contemneret gratiam? Ecce vobis casum in terminis : Singularissimo nos confessionis sacramentalis beneficio divina cumulat providentia : *Confitentem Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus.* Nullum unquam terrenum tribunal, pietatem et beneficentiam exercuit similem illi quam Deus hoc in judicio frequentat et continuat. Homo, peccato obnoxius mortali, reus est ille, ad inferni furcam condemnatus, omnibus honorum operum destitutus meritis; divina illa permittit clementia, ut pro beneplacito suo Confessarium eligat, cui sub inviolabili sigillo sua pandat peccata, postmodum omnibus iterum exorandis donis, gratis et meritis per peccatum amissis, imo majoribus quam unquam celestibus locupletandis thesauris; insuper filius et hæres celestis declarandus regni. Et nihilominus quantum eorum numerus est qui ab hoc saluberrimo abhorrent remedio? « Officium suum discipulis suis peragendum injunxit, » inquit Hugo Victorinus, « ut medicorum more, ægros ad se venientes exciperent et sanarent. Medicis dixit ut curaret, sed infirmis non dixit, ut ad medicos sanandi venirent. Causam nostris? Hoc quasi certum esse voluit, quod ægri libenter salutem quaererent, » subdit idem auctor, « et se curandos offerrent, si medicos invenirent propterea solos medicos admonuit. »

d. — *Dum irent mundati sunt.* Jam lepram suam manifestaverant Christo Domino, qui erat summus Sacerdos, secundum ordinem Melchisedech; qui in spirituali lepra, scilicet in peccato per penitentiam Sacramentum purificanda, ejusdem Sacramenti aliquando a se insititendi volens ostendere efficaciam, jam per se, antequam ad Sacerdotes venirent, sanatos esse ostendit; ad Sacerdotes tamen mitti declarans, quod licet quidem per veram contritionem peccatorum commissorum a Deo impetremus veniam, tamen etiam necessariam esse eorumdem

peccatorum coram Sacerdotibus expressam et distinctam confessionem. Cuius sacramentalis confessionis necessitatem S. Augustinus fusiis nobis demonstrare nititur, quia mirum septies in die cadit justus. *Quis est homo qui non peccet? Nemo mundus a corde.* Ob quos similesque rationes alias, hoc nobis Sacramentum sanctus Ecclesie Doctor exhibet, inter omnia quasi salutis nostræ remedia, certius, infallibilis, securus, etiam ad remissionem peccatorum venialium; qua de materia, dum latius discurrebat Sanctus, hæc tradit inter cætera : « Hortatur nos sæpius Sacra Scriptura, ad medicamenta fugere confessionis, non quod Deus indigeat confessione nostra, cui omnia præsto sunt, quæ cogitamus, loquimur, aut agimus. Sed nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur. » Nec obstat quod vel unicus contritionis actus ad assecurationem sufficiat salutis æternæ, talis namque propositum nunquam non includit confessionis.

e. — Variæ questionibus excitari possunt inter curationem horum decem leprosororum et illius leprosi, quem Dominus descendens de monte curavit. Nobis unica hæc sufficiat, cur hic antequam ad Sacerdotem mitteretur, ob ingentem ejus fidem curatur, Christo illi dicente : *Volo, mundare*; hi autem decem sanantur postquam ad Sacerdotes mittuntur? Leprosi præcepit Dominus, ut seipsos Sacerdotibus ostendant, ut a lepræ immunditia expiantur, ut manifesta fieret auctoritas, quam habituri essent in lege Evangelica circa curationem spiritualis lepræ, id est, remissionem peccatorum illis delegatam. Sicut enim ad Principes absolutos spectat potestas delicta condonandi, castigandi, judicandi reos, item et condemnandi, ita pariter Deus Sacerdotibus absolutam potestatem quolibet delictum, omnesque et singulos reos, pro suo beneplacito condemnandi et absolventi delegavit, dicens : *Quæcumque ligaveritis, etc.* adeo ut vere de ipsis dici possit : *Nimis confortatus est principatus eorum.* *Psal. cxxviii, 12.* Secundo, mandat leprosis : *He, ostendite vos Sacerdotibus*, ut et Sacerdotibus, etiam iniquis, quales hi erant, suam reverentiam, suum honorem, ac jus illesum servaret; nam honorandi sunt Sacerdotes etiam indigni; Deus enim ita præcipit, cum sint ejus ministri, illiusque in anima deferant characterem, ac proinde si contemnerentur, Deus ipse se in iis spreto esse censet, illisque illatas ignominias graviter castigat. *Honora Deum ex tota anima tua et honorifica Sacerdotem.* *Eccli., vii, 33.* Hoc Ecclesiastici monitum quoad honorem Sacerdotibus exhibendum, mysterio non caret, siquidem priusquam hos venerari jubeat, prius Deum honorandum esse præcipit; primo enim dicit : *Honora Deum ex tota anima tua*; et postea subjungit : *Et honorifica Sacerdotes*, quia honor, qui ministris divino ejus ministerio consecratis debetur, relationem dicit ad obsequium et

devotionem quam Deo debemus. Incarnata Sapientia ad convertendos populos ad fidem, Ecclesiamque fundandam, florem Ecclesiasticorum ex pauperibus, idiotis, vilibusque piscatoribus, seligere voluit; non tamen quis ob id debitum illis respectum et honorem denegaret, apud S. Lucam, x, 26, protestatur dicens : *Qui vos audit me audit, et qui vos spernit, me spernit; qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.* Unde D. Chrysostomus de Sacerdote disserens ait : « Si despicias, non illum despicias, sed Deum qui illum ordinavit. »

VERSUS 15.

Unus autem ex illis ut vidit, quia mundatus est, regressus est, magna voce magnificans Deum.

Unus autem ex illis ut vidit, quia mundatus est.

1. — Hunc loquendi modum ita interpretatur Salmeron : « Non quod alios non plane curaverit, aut se mundatos non viderint, sed quod non omnes viderunt, hoc est, non omnes agnoverunt, nec ex æquo ponderarunt, a quo tantum beneficium accepissent, unde videre, hoc loci apte et tempestive pro agnoscere accipitur. »

2. — Dionysius Carthusianus, *Serm. 1 in hac Dom.*, verbum *vidit* in sensu explicat litterali, inquit : « Vidit per experientiam et corporalem intuitum, corpore suo subito mirabiliter immutato, in colore et dispositione, pristinoque cessante dolore. » Putat porro hic auctor, verisimile esse hunc leprosum eodem tempore, simul etiam ab interiori animæ lepra liberatum fuisse : « Quia ut creditur, Christus verus Deus, cujus perfecta sunt opera, quo corpore curavit, spiritualiter quoque sanavit ab omni culpa mortali. »

3. — Lucas Brugensis tradit incertum esse, an Samaritanus hic ad Sacerdotes iverit Hebræorum in Jerusalem, an vero ad suos in Samariam : « Aliis opinantibus ipsum proselytum fuisse, aliis non. » Jansenius pulchram nobis rationem assignat, quare ex decem unus tantum beneficentiam Christi cum gratiarum actione cognoverit : « In quo sane facto, » tanquam loco quodam demonstratum esse, primo, « ex multis vocalis et evangelicum beneficium percipientibus, paucos electos fore; deinde, novissimos fore primos, ac primos contra novissimos. »

4. — Tyrannus inter decem, unicum duntaxat reducem, ut benefactori gratias referat, contemplan, ait : « Hoc autem dicitur ad significandum, quod pauci sunt respective, qui grati sunt de beneficiis largitalis divine. » Quamdiu dignitatis gradum aut quodlibet beneficium aliud affectamus, nos humiliare, submittere et recommendare novimus, sed desideratis et quo in voto erant, obtentis, subito memoria excidit benefactorum.

5. — Objeceat forte quispiam, quare Samaritanus

nis iste templum non adierit pro explendo sacrificii debito; huic responderi potest, Samaritanum suae nequaquam defuisse obligationi, utpote qui sacratissima Salvatoris humanitatis templo sacrificium dedicavit, nullo pretiosius illo, quod lex præcipiebat.

6. — Glossa sensum secuta allegoricum, ita scribit: « Unus autem egressus, significat unius Ecclesie devotam in Christo humilitatem, qui cadens ad pedes ejus gratias agens, quia repressis præsumptionis cogitationibus, quam sit infirmus, videt, nihil virtutis sibi tribui, bona quæ agit de misericordia intelligit, unde et Samaritanus, id est, custos denominatus, qui ita bona, quæ accipit, Deo tribuit, ut cum Psalmista dicere possit: *Fortitudinem meam ad te custodiam.* »

Regressus est, cum magna voce magnificans Deum.

7. — Albertus Magnus in hoc Samaritani facto, octo nobis scribit exhiberi virtutes. Prima est, « istius ad ingratis divisio; » secunda, « beneficiorum sibi impensorum, ut vidit quia mundatus est, recognitio; » tertia, « ad beneficium regressio, regressus est; » quarta, « vocis in laude magnificatio; » quinta, « magna beneficiorum prædicatio; » sexta, « casus, in faciem adoratio; » septima; « ad pedes Christi humiliatio; » octava, « gratiarum de beneficio accepto exhibitio. »

8. — Advertit Salmeron, quod, sicut Samaritanus ante cum reliquis omnibus, vocem suam elevaverat in prædicando: *Levaverunt vocem suam, dicentes: Jesu, Præceptor, miserere nostri,* ita nunc pariter elevet eam ad gratificandum: « Si magna voce petiit, cum esset leprosus, majori jam sanatus debuit clamare, ob fidem magnam et devotionem, quæ accesserat, ad plura obligatur sanus, quam infirmus. »

9. — S. Antonius de Padua sensum secutus moralem, eundem fere cum glossa citata discursum instituit, dum ait: « Rediit, in faciem cadit; ille revertitur, qui nihil virtutis sibi attribuit bona, quæ agit, de misericordia intelligit, in faciem cadit, qui de perpetratis malis erubescit. »

Additiones.

a. — Unus ex illis, ut vidit quia mundatus est, etc. Ut Samaritanus se mundatum videt, statim absque ulla mora in Dei laudes prorumpit, et omisso ad Sacerdotes itinere, ad Christum revertitur, eum ut suam sanantem cognoscens, illic pro tanto beneficio gratias persolvens. Pro donis enim acceptis illico gratiæ sunt persolvendæ, ut receptorum beneficiorum gratitudo benefactores nostros ad nova impertienda moveat; quod Hugo Victorius sequenti discursu magnifice confirmat, dum ait: « Origo fluminum et fontium, mare:

« virtutum et scientiarum, Dominus Jesus. Ex isto fonte manant, ut ad locum unde exeunt, flumina gratiarum reverantur, ut iterum fluant. Demittuntur itaque ad suum principium, celeste profuvium; spirituales rivus proprio fontis, sine fraude et sine intermissione reddantur, ut arva mentium rigare non desinat. Qualiter inquit? « Audi Apostolum: *In omnibus gratias agentes,* ut quidquid sapientiæ, quidquid veritatis habes et gratiæ, totum Dei virtuti et Dei ascribas sapientiæ. » S. Bernardus in illa Canticum verba, *Cant., viii, 3: Lava ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me,* interpretans dicit: « Felix anima, quæ Christi recumbit pectore et inter Verbi brachia requiescit: *Lava ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me;* non ait, amplexatur, sed amplexabitur, ut novis prioris gratiæ adeo non ingratis, ut secundam gratiarum actionem præveniret. » Quæ verba non docent ne in reddendo gratitudinis tributo, post recepta beneficia, tardi pigricie inveniamur: « Disce in referendo gratiam non esse tardus, aut seguis; disce ad singula dona gratias agere; diligenter considera quæ tibi opponuntur, ut nulla videlect et Dei dona, nulla gratiarum actione frustrerentur, non grandia, non pusilla, denique nitamur colligere fragmenta ne pereant, id est, nec minima oblivissei beneficia. »

b. — Titus Bostrensis ait: « Samaritanus solus ad Salvatorem reversus gratiam agnovit et gratiarum retulit actiones, sanitatem stabiliens, ne forte, inquit, propter ingratitude non recidivam patiatur. » Et bene quidem fecit hic alienigena; timebat enim ne in aliquam ingratitude notam incideret, ob quam totam gratiam perderet. Unde pulchre ait D. Laurentius Justinianus: « Ingratitudo deperdit utique aggregatas cum sudore multo spirituales divitias, obstruit contra se ostium divinæ bonitatis, misericordie Dei exercitum et charismatum celestium communicationem se privat. » Postquam Dominus noster, in parabola de talentis, servi illius pigri et inertis, qui cum talento recepto negotiatus non fuerat, sequæ benefactori suo gratum minime exhibuerat, recensuissent ingratitude, mox talia verba subiungit: *Omni habenti dabitur et abundabit; et autem qui non habet et quod videtur habere auferetur de eo;* *Matth., xxv, 29;* quasi dicere vellet: Omni homini qui pro receptis beneficiis gratias fuerit, beneficium datum semper augetur; et contra vero, qui ingratis pro illis fuerit, in penam ingratitude suas etiã dona et beneficia hactenus communicata amittit. *Et quod videtur habere auferetur ab eo,* quia ut S. Bernardus de hoc vitio scribit, *Serm. ii de septem miseriis:* « Vias obstruit gratiæ, et ubi fuerat illa, jam grata accessum non invenit, locum non habet. Nonne jure perditum reputatur, quod in-

grato donatum est? Aut dedisse non ponit quod perisio videtur? » S. Laurentius Justinianus similiter animam ingratis in his verbis perstringit: « Merito quod sibi donatum est, amittit, necnon et is que nondum accepit, se reddit indignum. Disperdit utique repente cum sudore maximo aggregatas spirituales divitias, etc. » S. Augustinus ingratitude ventum urentem et disiccantem appellat dicens: « Scio quod ingratitude multum tibi displiceat, quæ est radix totius mali spiritualis, et ventus quidam dissicans et urens omne bonum. *Soliloq., cap. xviii.* » S. Bernardus, *Serm. de Quadrag.,* sic ait: « Non vero ut minus habens quod dederat Christus repetit, sed ne tibi pereat quidquid ad eum referre volueris. Siquidem etiam fluminis aqua, si stare cõperat, et ipsa putrescit. Sic plane, si gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit, nec modo nihil augetur ingratis, sed et quod acceperat, veritur in perniciem. » Qui idem Sanctus, in alio quodam super Cantica sermone, damnatum gratiarum divinarum, quod ingratis incurrit irreparabile perhibet in hæc verba: « Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus urens, sicans sibi fontem pietatis, rorem misericordie, fluentia gratiæ. »

Versus 16.

Et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens; et hic erit Samaritanus.

Cecidit in faciem, ante pedes ejus.

1. — Citatus in *Catena* Titus Bostrensis, hujus in faciem casus causam assignat, inquit: « Cecidit, ex procubitu et supplicatione fidem suam simul cum benevolentia pandens. »
2. — Non poterant leprosi sanis appropinquare, quomodo ergo hic audeat ad Christi pedes se prosternere? Respondet idem auctor: « Quia dederat illi appropinquandi fiduciam suscepta purgatio. » Aliam hisce verbis moralitatem adducit Salmeron: « Prius, cum esset leprosus, longe stetit, quia longe a peccatoribus salus; » mundus appropinquat Jesu, qui habitat in cordibus justificatorum.
3. — Venerabilis Beda in sensu spirituali, hujus in faciem procumbentis Samaritani modestiam ita interpretatur: « Cadit in faciem, quia ex malis, quæ se perpetrasse meminit, erubescit, ibi enim cadit homo, ubi confunditur. »
4. — Hugo Cardinalis aliud, in hoc humilitatis actu occultatum, propalat mysterium, dum ait: « Ante pedes Jesu cadit, quia ejus divinitatem et humanitatem credit, qui se infirmum recognoscit, qui nihil sibi attribuit, sed quidquid habet, ab eo se habere intelligit: vel ante pedes cadit, qui

beneficium suæ mundationis Christi passioni attribuit. »

5. — « Qui in faciem cadit, » scribit Glossa, « videt quo cadat; qui retro cadit, non videt: boni ergo in faciem cadunt, qui humiliter se in his visibilibus, ut ad invisibilia erigantur. »

Gratias agens.

6. — Hanc Samaritani gratitudinem Titus Bostrensis sequenti prosequitur encomio: « Reversus gratiam agnovit et gratiarum retulit actiones, sanitatem stabiliens, ne forte inquit, per ingratitude, recidivam patiatur. »

7. — Nescimus equidem, an Samaritanus ille ad templum Jerosolymitanum se contulerit, ut sacrificium offerret, seu pro se offerri faceret a lege præscriptum; asseverat nihilominus Tertullianus, eum orationis faciendæ gratia, illuc transisse, proinde scribit: « Hunc non ivisse nisi ad templum, ut faceret orationem, sed tanquam Christianum factum, ad Christum, tanquam ad verum templum et verum Sacerdotem rediisse, ut veram oblationem offerret et hostiam pacificam gratiarum actionis et laudis; » quod quam divinæ Majestati gratum sit et acceptum, ipsamet per os Psalmistæ protestatur, dicens, *Psal. xlix, 23: Sacrificium laudis honorificabit me.*

8. — In sacrificio quotidiano incremento, quod divinæ Majestati speciatim offertur in ordine ad munditiam consequendam a peccatorum nostrorum lepra, consuevit Ecclesie hostiæ consecrationi, oblationi et communioni seu Agni immaculati, Christi Redemptoris participationi aliud præmittere laudis et gratiarum actionis sacrificium, in præfatione dicendo: *Gratias agamus Domino Deo nostro,* respondente ministro: *Dignum et justum est.* Repetit Sacerdos: « Vere dignum et justum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere. » Ad quod regius nos Vates allicit atque exhortatur, dicens, *Psal. xix, 14: Inimola Deo sacrificium laudis et redde Altissimo vota tua.* Ad hujus porro continuam proxim frequentandam stimulos forte non remissos addet præclara hæc S. Augustini sententia: « Quod est autem sacerdotis laudis sacrificium, quam in actione gratiarum? et unde majores agendæ sunt gratiæ Deo, quam pro ipsius gratia, per Jesum Christum Dominum nostrum? Philo Judæus tractans de victimis, ad Judeorum sacrificia adhiberi et offerri solitis, ad rem nostram ita accommode scribit: « Quantum aurum præstat læpidibus, tantum acceptior est Deo, « suffitus gratiarum actione, quam mactata victimæ. » Plurimum equidem Deo placebant antiquæ legis sacrificia, attamen quodcumque gratius ei erat sacrificium laudis; unde a Psalmista introducit hunc in modum loquens, *Psal. xlix, 13: Namquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum?*

rum potabo? quasi diceret: Non ego arietes, tauros vestros, non alia quaecumque similia animalia esurio; quid ergo? immediate respondet Psalmista: *Immola Deo sacrificium laudis*; quod alibi confirmat, dicens, *Psal. LVIII, 31, 32: Laudabo nomen Dei cum cantico, et magnificabo eum in tude, et placebit Deo super vitulum novellum cornua producentem et ungulas*, id est: Non alteri Deus, præterquam sacrificio laudis famelicus inhiat, quodcumque aliud Deo offertur, illi gratum est, sed isto semper inferius.

Et hic erat Samaritanus.

9. — Existimat Lyranus, hunc non fuisse origine Hebræum, sed aliquem eorum gentium et idololatrarum, qui olim in Samariam ad loca illa inhabitanda ablegati fuerant a Rege Assyriorum, qui multos, propriis sedibus exturbatos sibi que mancipatos Gentiles, in regnum hoc transtulit, ubi primitus Judæi habitabant; cui favere videtur ille, per ipsum Lyrantum adductus, Sacra Scripturae textus: « Isti Samaritani partim colebant idola, partim Deum, et Judæi non communicabant cum eis, sicut nec cum aliis gentibus, ut habetur Joannis, IV. » Evidentius tamen pro hac doctrina militat quædam Lucæ Brugenensis traditio, ita scribentis: « Erant Samaritani partim colebant idola, partim Deum, et Judæi non communicabant cum eis, sicut nec cum aliis gentibus, ut habetur Joannis, IV. » Evidentius tamen pro hac doctrina militat quædam Lucæ Brugenensis traditio, ita scribentis: « Erant Samaritani partim colebant idola, partim Deum, et Judæi non communicabant cum eis, sicut nec cum aliis gentibus, ut habetur Joannis, IV. »

10. — Quomodo vero hæc leprosi Samaritani inter reliquos Judæos commixtio acciderit, idem auctor ex discursu clici Evangelico, reflectens se ad priora illa Evangelistæ, de Christo loquentis verba: *Transibat per mediam Samariam et Galilæam*; meminit Evangelista Samariæ, « ut ostendat, qua occasione contigerit, Samaritanum admixtum fuisse Judæis. » Miraculum istud in finibus accidit Judææ, proxime conterraneis Samariæ, « idque quod multi volunt, postquam negatum fuit Jesu hospitium, in uno Samaritanorum vicin; » de quo S. Lucas Evangelista scribit in hunc modum: *Intraverant in civitatem Samaritanorum, ut parent illi; et non receperunt eum.* Oculuserunt illi quidem portas Christo in faciem, nihilominus Saluator injuriæ immemor, uni eorum sanitatis beneficium impertit, qui fide, humilitate et gratitudinis sua regimere quodammodo conatus fuit injurias et ignominias Christo a nationalibus suis illatas. Nimiam hanc Christi patientissimam beneficentiam, Salmeron nobis contemplandam proponit in verbis sequentibus: « Etsi verum est, Dominum in hac profectione expulsus fuisse, « miram Domini benignitatem licet contemplari, « qui cum ingratis et expellentibus eum, beneficiis vincere certabat, atque hæc est Dei vindicta. »

11. — In hoc Samaritano adimpleri crediderim illud Apostoli axioma, de antiqui Testamenti even-

tibus discurrentis: *Omnia in figura contingebant illis.* Ita quondam docuit S. Bonaventura, in *Luc.*, inquit: « Erat Samaritanus ad expressionem figure et significationis; iste enim, quia Samaritanus et alienigena, significat Gentiles ad cultum Dei redeuntes, sicut etiam ista mulier Samaritana. »

12. — Theophylactus hoc loco bene considerat, neminem se quo minus Deo se consecret, excusare posse, sive ex parte vocationis suæ, sive ex parte natalium suorum, quibus est oriundus, sive ob quemvis alium similem respectum: « Hinc discere quis potest, » inquit, « quod nihil cuiquam obest, ad hoc ut Deo placeat, etiamsi maledicti generis sit, modo bonam voluntatem habeat; Assyrii enim erant Samaritani, ut nullus Gentilis desperet, ut nullus de sanctis parentibus gloriatur. »

13. — Porro alii novem Judæi erant, solum hinc Christus advenat et peregrinum appellat: *Hic alienigena*; atque ideo hic Samaritanus in comparatione ad alios, tanto majori erat laude dignus. « Quia, » ut Albertus Magnus ait, « cum non esset illuminatus doctrinis Prophetarum, et paucæ midentis tamen pro hac doctrina militat quædam Lucæ Brugenensis traditio, ita scribentis: « Erant Samaritani partim colebant idola, partim Deum, et Judæi non communicabant cum eis, sicut nec cum aliis gentibus, ut habetur Joannis, IV. »

14. — Lyranus rationem, cur alii ad Salvatore reversi non fuerint, his verbis affirmat: « Quia « decepti a Sacerdotibus, quibus se representaverunt, qui doctrinæ Christi et miraculis detrahebant, secundum eorum informationem, attribuerunt suam sanationem, observantia legis, et non « virtuti Christi, licet a principio fideliter et devote petivissent ab eo sanari. »

15. — Quantum vero ad sensum morale idem Auctor ait: « Samaritanus qui custos interpretatur, « nam illi sunt grati Deo, qui se custodiunt a peccati recidivo. »

16. — Bene hic Samaritanus dicitur, inquit Hugo Cardinalis, « id est, custos donorum Dei, que bene custodivit, quod totum Deo, nihil sibi attribuit. » Unde pulchre observat, Salvatore nostrum tria præcipue in Samaritanis commendare, scilicet facilitatem, qua se ad ipsum converterebant, lumini et notitiæ, quam eis de sua divinitate communicabat, fideliter cooperando, prout in muliere illa Samaritana videre licet. Deinde compassionem et misericordiam illorum erga proximum, siquidem, ut precedenti Dominica dictum fuit, Samaritanus vulneratum illum a Sacerdote et Levita Jerosolymam ascendentibus, neglectum et derelictum, adhibito vino et oleo curavit. Denique gratitudinem, quia hic præ cunctis aliis per debitum gratiarum, et laudum repensum tributum, benefactorem suum recte agnovit.

VERSUS 17.

Respondens autem Jesus, dixit: Nonne decem mundati sunt? et novem ubi sunt?

Nonne decem mundati sunt?

1. — Prima quidem facie Saluator noster hoc loquendi modo hæc beneficia et miracula, leprosis hæc exhibita, iis exprobrasse videtur et tamen Didacus Stella ait: « Non est mos Dei, exhibita « beneficia impropere, qui dat omnibus affluenter, « et non impropere; sed ingratitude nostra illum « quodammodo cogit. »

2. — Observat Jansenius ex hisce Christi verbis innotescere, eum tam presentia quam absentia intueri, utpote qui sanitatem a novem quoque aliis absentibus recuperatam esse testabatur: « Declarat « se cognitorum secretorum, dum et reliquos « mundatos significat, et cujus quisque gentis « esset, se cognoscere demonstrat. »

Et novem ubi sunt?

3. — « Non querit de novem, » inquit S. Bonaventura, « velut ignorans cujuslibet personam, sed « reprobas ingratitude et irreverentiam; sicut « quærebat Dominus: *Adam ubi est?* » Ejusdem est opinio Albertus Magnus dum ait: « Ecce quod « ingratos ad gratiarum actionem requirit. » Hugo Cardinalis ita describit: « Non querit ex ignorantia, quia omnia, antequam sint, novit; sed hoc « ipso mystice insinuat, quia ingratos ignotos reputat. » S. Antonius de Padua, *Serm. in hoc Dom.*, eundem sensum diversis verbis exprimit, dicens: « Ingratos quasi ignotos, ubi sunt inquirat; « in quo instruitur, pro beneficiis collatis Domino « gratias referre. » Nullum profecto reprobationis indicium evidentiis, quam quando Deus negat, se nosse animas nostras, prout dicebat fatuus virginibus, *Matth. xxv, 12: Amen dico vobis, nescio vos:* quodque omnibus in extremo die iudicii, impropere impis: « Nunquam novi vos: *Discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem.* *Psal. vi, 9:* « Mirum videri posset, cur maximo ingratitude vitio nullam lex humana penam statuerit; at ejus rationem Seneca adducit, solo lumine naturali collustratus, dum inquit: « Ingratitude vitio nullam ab « humanis legibus penam constitutam esse reperimus, quia tanta est ejus iniquitas, ut sola Dei « iustitiæ rigidissimæ relinquatur puniendi. »

4. — Dionysius Carthusianus et Didacus Stella dubium suscitant in presenti, quomodo scilicet, cum omnes novem reliqui etiam in corpore et anima, prout communiter fieri amabant, per Christum sanati fuerint, se nihilominus ingratos adeo et beneficiorum immemores exhibuerint? Respondentque auctores ipsi cum Lyrano, residuos novem a Sacerdotibus seductos et perversos fuisse.

« Seducti sunt, » inquit Carthusianus, « et ingrati « effecti et recidivi. » Quod clarius explicat Didacus Stella, dum ait: « Existimo, quod novem illi « decepti sunt a Sacerdotibus, ne crederent, quod « a Christo essent mundati, sed a Deo propter « legis observationem; invadebant enim Sacerdotes « Christo et doctrinæ ejus, et ubique que poterant, detrahebant; horum persuasionibus decepti, exciderunt a fide; curatio autem Christi « etsi præstaret salutem animæ, non tamen confirmabat eos in gratia, ita ut non possent iterum « labi in peccatum, ut isti fuerunt. »

5. — Querit Salmeron, quare Saluator, qui sciebat, quid esset in homine, gratias suas iis imperterritis leprosis, quorum ingratitude prævidebat? respondetque: « Dicendum, Dominum libenter « contulisse beneficium, quia rogarunt, et quia « Dominus gratiam suam non impertitur intuitu « futurorum bonorum operum, et ut ostendat, se « in nos omnes diffundere dona gratiæ suæ, etiamsi « illis nostro vitio abutamur. »

6. — S. Bernardus, *Serm. cont. ingratis*, intuitu horum novem, ingratitude vitium perstringens, sequentia salutis nostræ multiplicata documenta: « Bene siquidem orasse, obsecrasset, postulasset « leguntur, qui levaverunt vocem dicens: *Jesu, fili David, miserere nostri*, sed defuit eis gratiarum « actio. Multos quoque videmus usque hodie, satis « futurorum bonorum operum, et ut ostendat, se « in nos omnes diffundere dona gratiæ suæ, etiamsi « illis nostro vitio abutamur. »

7. — Ex contextu presentis intensa colligitur Samaritani in proximum charitas; non enim aliorum sociorum detrahit ingratitude, non eos accusat, quod suas se in ædes receperint, quod admonitiones bonas a se datas surda aure contempserint; verisimile namque est, Samaritanum omnes adhortatum fuisse, ut, sicut unanimiter gratiam petierant, ita et concordii voce pro collatis beneficiis grates referrent; in his omnibus docemur, nunquam proximum nostrum culpare, quamdiu accusationem aut reprehensionem ejus licite subterfugere possumus.

8. — Verisimile equidem mihi esse videtur, Samaritanum hunc apprime a Deo illuminatum fuisse, quandoquidem ipsa increta Sapientia tantis eum laudibus extulit, quæ cum principaliter meruerit per animi sui gratitudinem et debitam beneficiorum recognitionem, discursum terminare placuit hocce egregio gratitudinis encomio, quod S.

Bernardus de virtutibus istius fructibus et effectibus tractans adducit: « Felix, qui ad singula gratiæ dona rediit ad eum, qui est plenitudo omnium gratiarum, cui dum nos pro acceptis non ingratos exhibemus, locum in nobis faciunt gratiæ, ut majora adhuc accipere mereamur. »

Additiones.

a. — *Nonne decem mandati sunt? Et novem ubi sunt?* Novem leprosi in ingratis oblivionem lapsi, non sunt reversi. Et quidem loquitur Christus in presenti, per interrogationem, ad majorem emphasis ac energiam orationis. Ac si dicat: Cur etiam illi, sicut et tu, non agnoverunt beneficium, ut ad me redirent, mihi que beneficii suo gratias referrent. *Et novem ubi sunt?* Optime sciebat Dominus, ubi ipsi existerant, tamen tali modo loquendi hic utitur. Glossa Interlinearis sic habet: « Ingratos, quasi ignotos; ubi sunt? inquit Dominus. » Quasi a Deo non cognoscere, qui beneficia divinitus sibi collata non recognoscunt. Ingrati enim Deo maxime abominabiles sunt. Imo adeo ingratos detestatur Deus, ut eosdem procul semper a se arceat, quia longe a peccatoribus salus. Postquam Redemptor noster nonnulla inter Gerasenos operatus fuisset miracula, *tota civitas*, ut Evangelista inquit, *exiit obviam Jesu et viso eo, rogabant, ut transiret a finibus eorum.* Circa quæ verba D. Chrysostomus, *Hom. xxx in Math.*, inquit: « Clementiam Christi consideranda, nam eum a regione sua, qui hæc miracula viderant, cum ingrati abigerent, non repugnavit, sed cessit. » Videri autem non nemini posset, potius Chrysostomum dicere debuisset: Vide iustitiam Christi, quia in hoc suo ab eis recessu severum se iudicem demonstrabat; unde per Osiam, ix, 12, comminatur dicens: *Væ eis cum recessero ab eis.* Didacus Stella super illa verba Christi apud S. Lucam, de ingratis leprosis querulose dicens: *Nonne decem mandati sunt? Et novem ubi sunt?* inquit: « Sciebat videlicet. Rogabat tamen in detestationem vitii ingratitudinis. Et ut magis attenderetur ratio ingratitudinis, ostendit etiam quantum nos a Deo sepatet ingratitudinis vitium, nemo enim solet querere eum qui adest, sed absentem; unde sequitur, nullum malorum hominum genus tam esse a Deo separatam, quam ingratos, quia omne peccatum ingratitudo est, nullumque vitium itidem gravius quam ingratitudo. »

b. — Totus in gratiarum actione effusus accedit Samaritanus hic felix, et invenit Christum exardecentem in eos qui non simul ad gratias accedebant, sed se separaverant. O bone Jesu! Cur sic accipis gratum hominem? Si alii ingrati sunt, illos corrige, modo hujus gratitudini applaude, huic te benignum exhibe. Cur te severum facit aliorum absentium ingratitudo et non magis placibilem et dulcem red-

dit gratitudo presentis? Equidem minus etiam placet gratitudo, quæ non habet omnes eos socios qui beneficium acceperunt. Fallor nisi huc spectavit D. Maximus dicens: « Gratia tanquam luna: cum plena est et perfecta, tunc pulchra videtur. » Non adeo pulchrescent in oculis divinis gratiarum actiones, quæ per partes fiunt, quæ habent partium plurimum defectum et absentiam, non sunt grate, nisi beneficii sociis fiant plenæ. Sic Deo discordia displicet, utpote qui eos acriter castigat qui eam seminant. Dicit enim Scriptura sacra, *Prov.*, vi, 15: *Huic exemplo veniet perditio sua et subito conteretur, nec habebit ultra medicinam. Sex sunt quæ edidit Dominus et septimum detestatur anima ejus: oculus sublimis, lingua mendacem, manus effundentes innocentium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad curvandum in malum, profertent mendacia, testem fallacem.* Id vero quod præ cunctis aliis detestatur, est: *Qui seminat inter fratres discordias.* Huic igitur exemplo veniet perditio, non solum temporalis, sed et æterna mors supplicii loco a Deo immittitur; unde Apostolus, *Hebr.*, xii, 14, dicit: *Pacem sequimini cum omnibus et sanctorum, sine qua nemo videbit Deum.* Immo discordiæ et dissensionibus fabricarunt infernum: *Deus enim mortem non fecit*, sed Lucifer cum suis sequacibus, postquam se ab Angelis bonis separavit et disjunctis, primi in infernum se egere præcipiunt. Primus quoque generis humani reprobis Cain fuit, qui cum innocente fratre suo Abel rixatus est. Salvatore igitur est illud S. Hieronymi in Regulis Monachorum suggestio consilium dicens: « Pax quærenda est, ut fugiamus bella; nec sufficit eam querere, nisi inveniamus tam fugientemque omni studio prosequamur, quæ recuperat omnem sensum, in qua habitatio Dei est, Propheta dicente: *In pace factus est locus ejus.* Quicquid igitur dividit inter fratres, infernus dicendus est. »

c. — Inter tot, nisi unus extitit, qui rediret et daret gloriam Deo, qui veritatem testificaretur confitendo et prædicando se a lepra per Christum sanatum; in quo humanam miseriam videre licet. Bene cooperant hi leprosi siquidem ad Dominum fide magna clamaverunt et ejus divini præcepto promptè paruerunt; sed jam accepta gratia et salute minime perseveraverunt; in ipsum benefactorem mox injurii, in turpe ingratitudinis peccatum incidernunt; et in eo se vere stultos, non sapientes probaverunt et sibi ipsis causa amissæ fidei extiterunt et salutis. Qui enim propter peccatum perseverantiam negligit, præterquam quod Deo injuriam facit, stultum se esse probat, sibi quoque ipsi causa multorum gravium damno est. Multum vero sapientia egit hic alienigena, licet a religione et gente judicæ alienus, qui ex quo plenam in Christum fidem concepit, eandem operibus suis continuavit; unde in hoc homine Dei gratia excitatus est actus contritionis,

quo justificatus et relinquens errorem Samaritanorum, Christo adhesit, ejusque baptismum fidei recepit. Perseverantia enim quæ celi porta est, merita nostra adauget et præmia, finemque respicit. Et ideo ait illi Jesus: *Surge, vade, securus jam de recuperata sanitate.* Super quæ verba Hugo Cardinalis acute sic ait: « *Surge* credendo, *vade* operando; vel *surge* incipiendo, *vade* proficiendo; vel *surge* per mali declinationem, *vade* per boni operationem; vel *surge* de peccato ad gratiam, *vade* de virtute in virtutem. » Christianus enim semper in virtutibus progredi et proficere, nequam vero eo virtutum statu in quo est, contentus esse debet. Inter alias beatitudines hæc quoque recensetur: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam.* Clarum est autem quod nomine justitiæ in multis Scripture locis, perfectio, omnique virtutis professio intelligitur. Ac proinde Christus illos specialiter nominat beatos, qui magna cum aviditate quotidie magis ac magis sancti fieri desiderant. Et vero hæc beatitudo, ut S. Bernardus observat, valde convenit cum illo quod dicit Sapiens, *Ecclesi.*, xxiv, 29: *Qui edunt me adhuc esurient et qui bibunt me adhuc sitient.* Salvator noster non ait: *Beati qui esuriunt humilitatem, obedientiam, castitatem, sed: Qui esuriunt justitiam,* quia a nobis non unam duntaxat virtutem, sed omnium virtutum cumulatum desiderat. S. Evangelista Lucas non sine mysterio de Redemptore nostro dicit: *Et Jesus proficiebat sapientia, et ætate et gratia,* tametsi S. Joannes de ipso scripsisset, quod esset plenus gratia. At vera dices forlasse: Vas aliquod ad officium usque liquore plenum, nequit habere ullam capacitatem alterius liquoeris supervenientis; quæ igitur ratione de Christo dici potuit: *Proficiebat?* Respondetur, quod cum Christus actionum nostrarum prototypus sit et exemplar, ideo Evangelista per verbum, *proficiebat*, insinuare voluerit continuum, quem in vita spirituali quærebamus progressum.

VERSUS 18.

Non est inventus, qui rediret et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.

Non est inventus, qui rediret et daret gloriam Deo.

1. — Admiratus hunc Christi sermonem Salmeron, tandem duplicem assignat hujus exprobrationis causam, inquit: « An voluit vendere beneficium? an eget laude nostra? an non regula est, beneficientes oblivisci beneficii impensi, sicut beneficium accipientis est, semper recordari? sed voluit eos redire, non propter se; sed primo propter Deum, cui omnis debetur gratiarum actio et laus pro beneficio; deinde propter alios, ut constaret de beneficio per Christum accepto, non per legem; et ut gratum ani-

« mum ostendentes, majora beneficia perciperent, nempe doctrinam fidei, ut Samaritanus. »

2. — Ex hisce rerum circumstantiis Didacus Stella non difficiliter elicit, et tribulationis utilitates et prosperitatis dispendia, adversitates namque ad Deum nos trahunt, a quo felicitatis retrahit libertas: « Docemur ex hoc loco, quantum prosit animæ salutis omnis fortunæ adversitas, quantum vero obsit prosperitas; sic enim leprosi dum infirmitate definebantur, orabant Deum et clamabant, at postquam sanitatem consecuti, Dei auxilio amplius non indigere sibi visi sunt, statim dolorem cum memoria beneficii simul deposuerunt. »

3. — Ex hæc unius solius Samaritanii redeuntis et ad Christi pedes sese prosternentis gratitudine, Dionysius Carthusianus, *Serm.*, iii in *hæc Dom.*, hæc elicit tremendam adversum ingratos sententiam: « Per quod figuratum est, quod pauci sic contentur, quando recidunt; sicut Christi redduntur ingrati et pereunt, imo plus inquinantur, quam ante. »

4. — « Ecce, » inquit Albertus Magnus, « exprobratio ingratitudinis et acceptatio gratias agentis. » Eandem reliquorum, qui omnes Judæi erant, a lepra mundatorum ingratitudinem, S. Bonaventura hæc justa perstringit reprehensione: « In quo manifeste ostenditur Judæorum ingratitudo, quia cum esset novum, nullus ex eis rediit, sed solus esse Samaritanus, qui unus erat, et solus; in quo intelligitur electio gentium et reprobatio Judæorum. » Genit huic imata videbitur in Deum ingratitudo, de qua manifeste in persona Domini lamentatur Isaias Propheta, in principio libri sui exclamans: *Audite caeli, auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est;* postquam autem in hæc justissima indignatione, terre et celi audientiam requisivisset, ecce subnectit illico causam commotionis suæ, scilicet: *Filios engratituti et exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* Neque hoc contentus insuper ostendere satagit hæc electi ingratitudinem non modo a Gentilibus et quibuscumque aliis nature humanæ participibus, sed ab ipsis etiam irrationalibus bestiis condemnari: *Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui, Israel autem me non cognovit.* Proinde jure merito severissimum illis intentat supplicium: *Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis;* neque hæc nudæ fuerunt minæ, miserum exitu probante earum effectum, dum populus Hebræus duplicata et æternæ reprobationis, et temporalis per sæcula omnia exterminii, sine spe consolationis, incurrit dispendia. Nec est, ut supplicia hæc ingratitudinis judicæ flagitio excessive improporcionata reputemus, quia « quanto majora beneficia hominibus sunt constituta, » verba sunt Auctoris Imperfecti, *Hom.*, i in *Math.*, « tanto majora peccantibus judicia sunt præparata. »

5. — « Cum obtulerat, » inquit Lucas Brugen-
gen-
sis, « Samaritanus non solum gratus, sed etiam
« modestus, qui venerat suo functurus officio, non
« accusaturus alios, Jesus reversus ab illo ad disci-
« pulos suos ac turbam, inquit: *Non est inventus,
« nisi hic, etc.* » Ex quibus agnoscitur nimia grati-
tudin-
is prerogativa et meritum, utpote quam Filius
Dei non tantum in conspectu collegii Apostolici,
sed et coram universo mundo tantopere deprædi-
cavit.

6. — Advertit præterea idem auctor omnes
hosce leprosus Christi præceptis sese obedientes
exhibuisse, veri namque simile est, eos adisse tem-
plum, ut se Sacerdotibus sisterent; sed aberrarunt
in eo; debebant etenim, suspensa aliquantisper ad
templum protectione, cum Samaritano redire su-
bito, gratias acturi benefactori suo pro collato
sanitatis beneficio, et postea Jerusalem versus, iter
suum repetere: « Atqui puduit eos ad Jesum
« redire, et publice fateri se leprosos fuisse, cum
« mallet quam minime sciri, et morbi memoriam
« quam primum extinguere, gloriam Dei suæ vere-
« cundie post habentes; quare taxat eorum ingra-
« titudinem Christus, quod divinam erga se benefi-
« centiam clam habere, et tantum Dei beneficium
« celare studuerunt. »

7. — In presenti porro non obiter notandum
occurrit, quod ingeniose advertit Jansenius, scilicet
nullam a Christo gratiarum actionem, sed solam
Dei gloriam sollicitari, non obstante, quod Samaritanus
tributum exsolverit gratitudinis: « Dominus
« tantum meminit gloriæ Deo datæ, nulla facta
« mentione gratiarum actionis sibi redditæ; quo
« satis significavit, se unice Dei Patris sui gloriam
« querere ac a nobis querendam esse, non autem
« se spectaculo hominum applausus et laudes, sibi
« tanquam homini attributas; » non dicit: *Qui
rediret et daret gloriam mihi, sed Deo: omnes namque
Christi actiones majorem spectabant Dei Patris
gloriam. In quo denique illa gratiarum actio, quam
nos Deo debemus, situata sit, hoc laconico qui-
dem, sed observatu dignissimo documento insinuat
Chrysostomus, Hom. III in Matth. : « Hoc est referre
« gratias Deo, peccata ei propria confiteri. »*

Nisi hic alienigena.

8. — Juxta opinionem Lyrani: « In hoc signifi-
« catum fuit, quod Gentiles venturi erant devote
« ad Christi fidem, Judæis remanentibus in suo
« errore. »

9. — Optime in presenti commentatur Lucas
Brugen-
sis, hæc nimirum Christi verba non despec-
tum, sed commendationem potius et laudem con-
tinuisse Samaritani: « Alienigenam vocat Jesus,
« non contemptus causa, sed ut reliquorum culpam
« amplifcet, quod is Deo gloriam dederit, a quo id
« minus, quam a cæteris expectandum fuerat. »

Multi homines mundani, a Deo beneficia consecuti,
majorem sæpe sæpius ei gratitudinem exhibent,
perfectiusque communicato sibi coelitus lumini
correspondent et cooperantur, quam alii, divino
cultui quomodolibet dedicati; propterea tantam
sibi famam compararunt Zacheus, Chananea, Cen-
turio, Magdalena et plurimi alii, præterquam quod
in statera divina pluris valeat, et morosius ponderet
unum etiam hominis secularis opus bonum, quam
multa religiosorum. An non auctus plurimos, eosque
heroicos omnes vita nobis exhibet S. Martini, ab
eo, qua Monacho qua Episcopo exercitos? quanta
recenset miracula, quot exhibet virtutes, quot
obstupenda enumerat merita? nihilominus sancta
Mater Ecclesia inter omnes, unicum solummodo
præ reliquis suscepit, deprædicat, nobisque repre-
sentat generositatis actum, quo chlamydem milita-
rem divisit mediis, ut pauperem nuditate operiret,
quod factum præ omnibus aliis ipse etiam celestis
Paradisus hoc exultat encomio: « Martinus adhuc
« catechumenus hac me veste contexit. » Quæ
obsecro hujus unius virtutis tot inter innumeras
alias prerogativas tantam sibi in terris et in caelis
laudem ascivit? Ratio in promptu est; actus hic a
S. Martino exercitus fuit in ætate, vocatione et
professione, jurata quasi pietatis et compassionis
hoste; tunc temporis Martinus castra sequebatur;
at militum mos est, aliena potius rapere quam
propria largiri; pauperem citius spoliare, quam
de suis dilare; præterquam quod pro eo tempore
Martinus necdum Christianismo imbutus fuerit,
nec in lege Evangelica informatus. Eandem penitus
virtutem exhibet nobis hodie Samaritanus, in com-
parationem Hebræorum, de quo non inconvenienter
asseraverim illud quod de S. Martino affirmat S.
Hieronymus, ad Exuperium scribens: « Quis non
« diligat eum, qui sub paludamento et habitu
« militari, agat opera Prophetarum. »

VERSUS 19.

*Et ait illi: Surge, eade, quia fides tua te salvum
fecit.*

Ait illi: Surge, eade.

1. — « Ait illi, confortans eum » scribit Alber-
tus Magnus, « ad perseverantiam. » Initialiter equi-
dem omnes decem viros se præstiterant egregios,
vivan preferentes fidem, devotionem, incorruptam
voluntatis suæ in divinam resignationem, humilita-
tem, obedientiam, fiduciam maximam, et summam
in Christum confidentiam; sed sanitatis gratia ob-
tenta, omnes subito decem, unico excepto, benefi-
ciorum immemores et ingrati terga vertunt,
benefactorem deserunt, malignisque et perversis
Pharisæorum adherent suggestionibus: ecce tibi
egregium nostræ in virtute instabilitatis et inco-

stantiæ exemplar, qui exitum, proh dolor, moram
trahimus in bono opere inchoato.

2. — Idem Auctor vocem *vade* ita interpretatur:
« *Vade* proficiendo ad Deum et proximorum «
« fixationem. » Jure sane meritissimo præcipit
Christus Samaritano, ut vadat, quia in schola
Christi discipulus effectus, et ex Samaritano in
fidelem conversus, *fides tua te salvum fecit*, intelli-
gere et scire debebat necessario, non sufficere
saluti fidem et sine progressu in operibus bonis;
apposite Salmeron ad rem nostram inquit: « Nec
« fides sola est; sed conjuncta cum obedientia,

« eundo ad Sacerdotes, et gratiarum actione, cum
« reditu et humilitate, in casu ante pedes Christi
« et predicatione gratiæ Dei. »

3. — Tandem ex hisce verbis Lucas Brugen-
siver
evidenter deducit, Christum non sibi sedi fidei
Samaritani miraculum adscribere: « Fidei Samari-
« tani, non sibi, adscribit Jesus miraculum, non
« quod ipse non fuerit præcipuus auctor, nam hoc
« ipsum ferebat Samaritani fides, sed quod fides
« fuerit cooperata, præparans Samaritanum et
« capacem reddens tanti beneficii. »

DOMINICA QUARTEDECIMA POST PENTECOSTEN

EVANGELIUM MATTHEI, CAP. VI, VERS. 24

24. Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, et alterum diliget; aut unum sustinebit, et alterum contemnet: non potestis Deo servire et mammonæ.

25. Idcirco dico vobis: Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini: nonne anima plus est quam esca, et corpus plus quam vestimentum?

26. Respiciate volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, et Pater vester cœlestis pascit illa; nonne magis vos pluris estis illis?

27. Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?

28. Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agrum quomodo crescunt; non laborant, neque nent.

29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis.

30. Si autem fennum agri, qui hodie est, et cras in cibatum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos, modicæ fidei?

31. Nolite ergo solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?

32. Hæc enim omnia gentes requirunt, scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.

33. Querite ergo primum regnum Dei, et hæc omnia adjicientur vobis.

VERSUS 24.

Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, et alterum diliget; aut unum sustinebit, et alterum contemnet: non potestis Deo servire et mammonæ.

Nemo potest duobus dominis servire.

1. — Albertus Magnus variis, in quodam super hoc Evangelium sermone in hac Dom., adductis motivis, probare allaborat, hominem obligari ad servitium divinum. « Servilis conditio: ipse enim
« de limo nos plasnavit. Charissima emptio: suo
« pretioso sanguine, de potestate diaboli nos rede-
« mit: *Empti enim estis pretio magno.* Impensi
« servitii recompensatio: omnia quæ fecit in carne,

« quasi quædam servitus fuit. Propriæ promissionis
« obligatio: promissimus enim in Baptismo, quod
« ei servire deberemus. Quotidiani boni erogatio:
« quotidie inveni beneficia Dei recipimus, quo
« merito deservire debemus. Eternæ mercedis
« expectatio, » est motivum ultimum.

2. — Sæpe equidem, ipsa experientia teste,
duobus dominis serviri, obsequiumque præstari
potest; nihilominus indubitata remanet conclusio a
Christo facta et stabilita, verumtamen in eo sensu,
quo sacri Interpretes eam exponunt; igitur Interli-
nearis habet: « *Duobus dominis inter se dissidentibus
« bus.* » Cajetanus vero: « *Quatenus duo seu
« diversi sunt;* » seu ut Dionysius Carthusianus
scribit: « Non subordinatis, seu contrariam volun-
« tatem habentibus. » Pariter et Albertus Magnus